

Tööliste Võitlus

Iseseisva Sotsialistliku Töölispartei häälekandja.

Nr. 3.

Tallinnas, reedel, 22. detsembril 1922.

Nr. 3.

Toimetus ja talitus:

Lai tänav 35, krt. 3. Aadr.: Tallinn, postkast 367.

TELLIMISE HIND: 20 marka kuus.

Üksik nummer 10 marka.

Sisu: Teine ülemaaline töölisühisuste kongress. — J. P. Kristliku ikke all. — O. G. Töö- ja hoolekande minister Kaarna wilistab töökaitse seaduste peale. — Riigikogust. — Iseseisva Sotsialistliku Töölispartei programm (lõpp). — Mos Kiito, Taskukommunistlik kommet Pärnus. — Põiklõiked. — Partei elu.

Teine ülemaaline töölisühisuste kongress.

Kuua oodatud teine ülemaaline töölisühisuste kongress on seljataga. Ta on oma töö teinud, mille hindamine tingimata tarvilik, et saada aru sellest ajamest, milleni jõudnud tööliste organiseerimislüüakse.

Kõige pealt tõukas selle kongressi juures silma ta väikearvulikkus. Kuua esimesest kongressist mõtiti aja peale 400 jaadiku üle teeme maa, oli aga käesoleva kongressi jaadikute arv wähe üle 200. Kuid selle 200 hulgaist olid ehitatud sarnased organisatsioonid nagu riigiteenijate, omawalitusteenijate, posti-telegraafi teenijate j. n. e. liidud ja ühised, kellele esimesel kongressil ehitust ei antud. Ka kui need ühised kongressilt lahkusid — jäi ajamõtjaid kõigest poolteisesaja ümber. Tähenab, käesolew kongress oli kolm korda wäiksem esimesest kongressist.

Kuua kongressi koosseisu weel lähemalt waadates selgub, et ehitajaid Tallinnast üffi oli juba üle saja, tähendab maa ja teised linnad kokku olid jaatnud kõigest mõnikümme jaadikut.

See on asjaolu, mis paneb tõsiselt mõtlema. Siin ei wõi juttugi olla organiseerimistöö arenemisest, weel wähem on põhjust kongressi enamuse wiisi jumbelamisest juure edukuse üle. Nii kergemeelselt wõiwad wõtta asja ainult need, kes ei taha, wõi kellele ei ole kasulik tõstasju näha.

Späiks, kes tööliste liikumist tõsiselt wõtub, peab konstateerima töölisliikumise wõrdlemisi juurt tagurpidi minekut ja peab katsuma leida ka selle põhjuseid, et tuua pöörangut paremuse poole.

Si ole kahtlust, et esimeseks ja tähtsamaks põhjuseks on siin meie demokraatliku riigi poliitiline õhkkond, mis walge terrori kõige lofsatama ditsemise ajast jaadik on niimõrd waenulik töölisliikumisele olnud, et ta, igasugust edu seisma pannes, on toonud allamäge mineku.

Kuid paratamatult on sellele jeltfinud ka fitemine kriis. Seal, kus ühised oma tegevust on jatkanud, puudub neil kohalikkude töölise toetus, liikmete arv seisab wäike ja ühise tegevus ei suuda hulki huwitada.

Misjuures olukorras pääsewad kergesti mõjule sektantlike ja awantüristlike kalburustega ollused, kes muundawad kogu töölise liikumise mõttetuks räuskamiseks, kus lõpuks enam ei teata, misjuures seisukohad omad, misjuures wõdrad ja kes waenlased ning kes sõbrad.

Wõrdalainud kongress on selle paremaks tõenduseks.

Kuba esimesel päewal juhatusse ja mandaat-komisjoni walimise juures algas peale see skatpeerimine, mida mingi haiglaste nautimisega jatkati kogu kongressi jooksul. Kõige pealt hääletas kongressi enamuse, mis seisis koos taskukommunistidest, wähemuse poolt mandaat-komisjoni ülesseatud kandidaadid maha ja seda weel siis, kui otse awalikult seletati, et kongressi liikmetearte on walesti wälja antud. Kas see nii on wõi mitte, on nende ribade kirjutajale teadmata, kuid kahtlustuse tõstjate ehitajate mahahääletamine jättis mulje, et siin tabetasse midagi warjata. Seda muljet juurendas weel mandaat-komisjoni aruanne, kus nimetati ainult üsifeid arwustid, kuna meie ehitaja nõudmine üffikasjalise aruande ehitamise asjus muidugi liikati tagasi.

„Ühine väerind.“

Õhine ühine sijuliseks päewatorra punktiks oli ühise väerinna küsimus. Nii referent, kui ka tema poolt esitatud resolutsioon rõhutavad jeda seisukohta, et ühist väerinda ei tule mitte mõista kui mingit organisatsiooni, wõi organisatsioonide liitu. Mida aga enefest töörahma ühine väerind kujutab, sellest ei kõnele resolutsioon otjekoheselt midagi. Ja ses osas, kus katjutakse ära määrata ühise väerinna mõistet, satutakse otjekohesest wastolli resolutsiooni teiste osadega. Loome sellest siiflikult resolutsioonist mõned näitused. Resolutsiooni punkt 2. on öeldud: „Töörahmas peab koone- ma ühisesse väerinda, waatamata kutsest, rahwusest, usust, parteiwahedest“ (iegi!).

See on väga õige ja sellele wastu waielba ei tule. Aga siin tõuseb kohe küsimus, kuidas nad siis „koonevad“? Meie tunneme rahwa wõi klassi jõe wäljendamist ainult organiseerimise teel. Proletariaadil on oma klassiorganisatsioonid, kes liitunud ülemaa. Need mõivad ka üffitute ülesastumiste ja nõud- miste teostamiseks ühise väerinna luua. Aga jutt ei ole mitte neist, waid poolproletaarlis- test khtidest, keda tahetakse ühisesse väerinda tõmmata. Tööliühijustesse neid ei lasta ja nad ei tulegi sinna, oma organisatsioonid neil ei ole — kuidas jaadakse siis nendega kokku leppida ühiste wäljaastumiste puhul, kuidas saawad need poolproletaarlisel ringid ja organiseeritud tööliiklaks üksteist toetada?

Resolutsioon näeb siiski ette, et tarbekorral luuakse „wäljaastumiste organiseerimiseks ja juhtimiseks mitmesuguste organisatsioonide wahelised ajutused.“ Aga kes on kohustatud neid ajutusi looma, millal ja mis- suguste konkreetsete ülesannete toetamiseks? Mis sugused organisatsioonid on kohustatud kaasa tulema ja kas neil on jõe kaasaraatida ettewõtte ulatuse, teostamiswiisi j. n. e. j. n. e. kohta? — Need on aga küsimused, mis on lahitud ja mis tekkivad kohe, kui waadelda „ühise väerinda“ resolutsiooni esitajate eneste seisukohalt.

Peaks aga ühise väerinna wäljaastumiste alqatamise kohustus mõne ülemaalse töö- liste tekkajutuse peal olema, siis mõtaks ühine väerind kindla organisatsiooni kujul — ja see oleks wastolus resolutsiooni põhimõttega, nagu jeda ka resolutsiooni punkt e on.

Referendid põhjendasid oma wirr-warr- wäerinda näitusega Wene rewolutsioonist, kus juuri mitteproletaarliku hulki pandi liikuma päewapoliitiliste hüüdsõnadega. Kuid siin juures unustatakse ära, et kodanlus oli tol korral täiesti desorganiseeritud ja jõeetu — ühest küljest ja need poolproletaarlisel hulga

olid siiski organiseeritud — sõjawägede näol, keda mõrdlemise kerge oli sõjawastajate agitatsiooni abil walitjute kututamisele ülestihutada.

Müüd tuleb just wastupidistes tingimustes tegutseda: kodanlus on hästi organiseeritud, tema käes on sõjariistad, temal on oma klassilised sõjariistad lööfjalga (kütid, skou- did, kaitseleit j. n. e.), aga tööliiklaks on pea täiesti organiseerimata, kõnelemata veel pool- proletaarlistest ringidest. See teistjugu jõe- dade wahetord ja hoopis ijejugused mõtlus- tingimused nõuavad ka teistjuguist taktikat. Mis jael oli kergesti läbiwiidaw, on siin määratumate raskustega jeeatud. Ja see „ühine väerind“, mis ei kujuta enefest mis- kijuugust organiseeritud jõeudu, waid mida ju- huslikult üffitute konkreetülesannete teostami- seks kawatjetakse luua, ei saa olla niigi mõju- wõimas, et suudaks kas wõi kõige pisemaagi majandusliku paranduse tööliliste kasuks läbi- juruda, kõnelemata veel juuremaulatusliste uuenduste, wõi töörahma walitjute kättemõit- mijest.

Kongressi poolt otjustatud kujul ei saa olla juttugi mingijugusest ühisest väerinnast, mis peaks koondama nii kui nii killustatud ja laialipiilatatud töörahma hulki. Siin on tegemist ainult ühe poliitilise woolu ümber- nimetamisega. Aga paljas nimi ei loo ometi tegelikult ühist väerinda. Ja jeda ei tahetud- ki luua. Ühise väerinna mõte iseenejest eel- dab juba, et temast mõtaksid oja mitmesugu- sed poliitilised woolud, mitmesugused ühijused ja liidud, kes omawahelised lahumine- tud förwale jättes ühineksid tetama tegevuskawa ümber. Kuid jeda saab teostada ainult nii, et selle tegevuskawa piirides oleks igal woolul õigus kaasa kõnelda ja otjustamisest oja wõtta. See tähendab peaks loodama keffkoht, kes on kohustatud korraldama mõtlust ühiste nõud- miste eest. Teifiti ei ole mõeldaw mis- kijuugune ühine väerind.

Uwaldame siin meie poolt tehtud ettepane- tud, et iga tööline mõiks näha, kas need olid tööliliste klassi jõe juurendamise, wõi ühise wäerinna lõhkumise poole sihitud. Ettepanek oli järgmine:

Töörahma ühise väerinna tegelikult teos- tamiseks tunnistab 2. ülemaaline töölisühijuste kongress tarwilikuks:

1) Astatada ülemaalse tekknõukogu juure ühise väerinna büroo, mis seisab koos kõikide nende poliitiliste rühmade esitajatest, kes on omaks mõtnud kongressi poolt wastumõetud ühise väerinna nõudmised.

Kõikidel rühmadel on büroos ühepalju esitajaid.

2) Ühise wäerinna büroo algatab ja otsustab kõik küsimused ja tegelikud sammud, mis wõetakse ette ühise wäerinna nõudmiste propageerimiseks ja teostamiseks.

3) Tuleb kõrwaldada ühisesse wäerinda astunud rühmituste omawaheline wõitlus ja wõiduluse tegemusest, mis sihitud ühise wäerinna nõudmiste hullkadesse kandmiseks ja nende teostamiseks.

4) Iga rühmitus, kes ühisel tegemuse alal wastutuseta demagoogia abil katseb töörahwa usaldust häwitada teiste ühises wäerinnas olemate rühmituste wastu, tunnistatakse ühise wäerinna lõhkujaks ja loetakse sealt wäljaastumaks.

5) Samuti loetakse ühise wäerinnast wäljalangenuks need rühmitused, kes hakkawad sihilikult kõrwale kalduma ühise wäerinna nõudmistest ehk tõrguwad nende nõudmiste teostamisel peale pandawaid ülesandeid täitmast.

6) Kõik p. p. 4 ja 5 tähendatud juhtumised tehakse kindlaks wahelohtus, mis moodustatakse mõlemate poolte esitajatest ja ühest erapooletust, kes kutsutakse poolte esitajate kokkuleppel.

Kongressi enamus aga kartis ühise wäerinna organiseerimist kui tulb. Meie ettepanek hääletati maha, ilma et oleks näidata juudetud, et need muudatused millegi poolest ühisele wäerinnale kahjulikud oleksid olnud. Aga nende mahahäaletamisega hääletati maha ka ühine wäerind ja sel puhul peetud pogrammilised kõned, mis õige jarnased uju-märatsejate kõnele, olid pealtkuulajatele kenaks ühise wäerinna lõhkumise proowitunniks. Ei siin kaalutud sihilikult küsimust, ega otsustatud asju põhimõtete järele, waid jampside wirutati hoobe neile, kes katsusid küsimust asjalikult wõtta. Ja inimesed, kes pidasid end ilmeksimatuks klassiwõitluse ja kominterni põhimõtete patenteeritud wäljendajateks, esinesid tegelikult jarnastena, kes ise ei tea, mida nad tahawad ehk mille eest nad wäljas on. Meie poolt tehtud parandus, mis määras ära, kuidas tuleb arusaada töörahwa wõitlusest, hääletati juubeldades maha. Üks kandwamatest meestest — Allik, wõttes sõna, rõhutab, et see resolutsioon olla üks õõnsamatest, mis paljastawat kõige paremini meie paendlikkust ja löi siis seda ettepanekut „Sinowjewi“ teesidtega. Ent omeki polnud meie ettepanek muud midagi, kui ühe Sinowjewi kõne tõlge, mis peetud wiimasel kominterni kongressil! Ja sajakolmekümne pealises koogas ei leidunud ainustki, kes oleks tunnud oma põhimõtteid niimõrd, et oleks juutnud wahet teha oma ja mõõra ilmatwaate wahel.

See mahahäaletamine oli igatahes waimu waejuje tunnistuse wäljaandmine ijeenejele. Ja nii toimetati iga ettepanefuga, mis läks lahku laialijagatud resolutsiooni tekstist. Kongress ise muutus paljalt hääletamise mafinaks.

Et lõpetada ühise wäerinna küsimusega, pean tarwilikuks rõhutada weel kord seda, et wastu wõetud resolutsioon ei wõimalda kõrwaldada miskiugust wäerinda. Ei ole teada misjuugused organijatsioonid ühisesse wäerinda kuuluwad; kuidas sinna astutakse ja kui kaua kedagi ühise wäerinna liikmeks loetakse. Samuti on teadmata, kes on wastutaw selle eest, et ühise wäerinna nõudmiste hullkadesse kandmiseks ja nende teostamiseks tequtsetakse.

Ühise wäerinna nõudmised on jarnased, mida ühes ehk teises redaktsioonis iga sotsialistliku partei nõudmiste sealt wõib leida ja sellega peafsid need parteid kuuluma ka ühisesse wäerinda. Kuid ei ole ometi mõeldaw ühestõõtamine peale selle, kui meie poolt esitatud ettepanek omawahelisi tüliisid nende nõudmiste põhjal rajatud tegemusest kõrwaldada, on tagasi lükatud. Meie oleme igatahes teinud kõik, et tõelikult ühist wäerinda luua, kuid seda ei taheta ja sellepärast langeb wastutus pahempoolse tööliikumise kallustamise ja omawahelise wõitluse jatkamise eest täies ulatuses taskukommunistide peale.

Politiilise ja majandusliku olukorra läbiarutamise järele wõeti wastu otsused, mis midagi uut ei sisaldanud, waid eriti kriipsutatud alla mõnda punkti, mis 12 nõudmises üleswõetud.

Selle eest sisaldab organiseerimise küsimuse kohta wastuwõetud resolutsioon seda, et tööliikumises peawad olema ainult proletarlaste ja mis nende proletarlaste all mõeldakse, selgus mõne kõneleja seletustest. Nii rõhutas referent, et ühijustest tuleks wäljapeksta kantnikud ja maalappide harijad, kuna Weiram läks nii kaugele, et nimetas kõiki popsnikke maaga jahkerdajateks, mustasajalisteks, kelle koht ei ole mitte tööliste ühijuses. Kui nüüd uus keskõukoogu, kelle kätte jäeti ühijuste liigete sotsiaalse seisukorra lähem aramääramine, samale seisukohale asub, siis wõib arwata, et meil warsti needki paarikümne liikmelised maatööliliste ühijused, kes praegu weel kuidagi elutsuwad, warsti omad uksed sulutwad. Eest maaproletariaat seisab suuremalt jaolt just neist popsidest ja wäikefrundi meestest koos, kuna talisulajad on sedamõrd ararippumad peremehest, et need lähemas tulewikus waewalt ühijuste kandwaks jõuks wõiksid olla.

Ülemaalise keskõukoogu walimise järele wõeti wastu rida otsusi. Ruumi puudusel wõtame kõnealla ainult mõned.

Iseseisvate jafialistide esitaja poolt kanti ette Riigikoogule esitatud wanaduse, töövõime- tuse ja tööpuuduse vastu kinnitamise seaduse eelnõu selleks, et kongressi tema kohta seisu- koha võtaks ja nõuaks Riigikoogult tema kiirt vastuvõtmist. Muidugi heameelega oleks kongressi enamuse ta maha hääletanud, nagu ta kõik meie ettepanekud maha hääletas, kuid siin ei võandatud seda ometi mitte teha, aga vastuvõtta ka ei tihatud. Leiti pääsetee — seadus kehtendukoogu kätte otjustamiseks. Mui- dugi ettevaändeks siin toodi see asjaolu, et kongress ei olewat küllalt seadusega saanud tutvuneda. Kuid vähe aega ennem julges kongress küll Hanseni kaunis pealiskaubse referaadi põhjal kaitseisuforra ja omavalit- juse valimiseaduse tagasilükkamist nõuda. Siin aga anti alguses põhjalik seletus sea- duse põhimõtetlike külje ja ta ulatuse kohta, ning loeti seadus ise ette. Kuid sellest hooli- mata ei võetud teda vastu.

Protestiks eelmise seaduse mahamatmise vastu loobus sms Piiskar meie partei riigi- koogurühma poolt riigikoogule esitatud eluaseme- seaduse etteandmisest. Et piinlikust seisufor- ralt pääseda, pani Hansen ette teda vastu võtta — ja see sündis muidugi, Aga kes teab, kuis oleks lugu siis olnud, kui sms Piiskar seda oleks soomitanud?..

Kogu sellele jantimisele pani pähe krooni kongressi lõppakford. Tööstukommunistidel on nimelt viisiks saanud omavahel otsuseid teha, mis meie riigikoogu rühma tagandavad. Ja kuis võisid siis need iseenelega ühist väe- rinda tegijad siingi endale seda lõbu luda- mata jätta. Suure kära ja müraga kanti vastaw resolutsioon ette, ilma et oleks ära- näidata katsutudki, milles siis see meie sur- mapatt seisab. Kui meie fakte nõudma hak- kame, seletati, et meie olewat kominterni põhimõtted valimiste eel omais võtnud, nüüd aga ei tahtvat sellest enam midagi tea- da. Seda konkreetsemalt seletades üteldi, et meie olewat peale mai-rüüstamisi nii ära kohtunud, et pole enam avalikult kusaqil esi- neda julenud, teiseks ei olewat meie mööda- läinud aastal kurgustel loenguid tahtnud pidada siis, kui kurgustel kawatsetud keldri wiia ja kolmandaks olewat need meie rühma liik- med, kes „Lainna Töölise“ toimetuses tege- wad olid, sealt ära läinud, töö tegemata jät- nud aga palga siiski vastu võtnud. — Muid kuritegusid meile enam ette ei osatud tuua. See on siis kõik, mis tõendab meie kohanluse leeri üleminekut ja tööliste klassi huwide ära- andmist. Kuidas aga nende „faktidega“ lugu on, selgus meie esitajate seletustest.

Mis puutub kominterni põhimõtetesse, siis oleme seda alati rõhutanud ja rõhutame

ka praegu, et meie neist loobunud ei ole. Seda oleme ka omais sumises manifestis ütelnud. Kuid see ei tohiks feelda meid sellesama ko- minterni taktilisi wiigu ja effiamme armusta- mast ja meie ei lasje eneselt kellegil seda õigust võtta.

Aga siin tuleb meele Riigikoogu walimis- eelne kihutusajajärk. Kui nüüd taskukommu- nistid ütlevad, et meie need põhimõtted peale 2. kongressi oleme mahajalanud, siis, tähen- dab, nad oletawad, et walimiste aeg olime ifka päris õigeusklikud. Kui see nii on, miks räu- kas siis walimiste ajal iga kehtendukoogu kõne- mees niipalju kui oskas meie vastu, miks kutsuti töölisi suu ja julega üles meie nime- kirjade poolt mitte üht häält andma — ent see kehtendukoogu rühm nimetas ennast Riigi- koogu kommunistlikuks rühmaks.

Ja oleks see tollekordse kehtendukoogu wõi- muses olnud, ta ei oleks meil üldse kandidee- rida lubanud.

Mis oli siis selle põhjuseks?

Selge, siin on tegemist lihtsa parteilise wõistlusega. Kui aga iga partei ei hakka oma koosolekutel ja oma poolehoidjate keskel teise partei tegelasi Riigikoogust tagandama, siis tuleb see sellest, et ei leidu peale taskukommu- nistide farnaseid fergatsid, kellel muud teha pole kui rusikaga tühjatuult taga ajada.

Meie panime otsekohe küsimuse, näidatagu mis poolest on taskukommunistid ja päris- kommunistid Riigikoogus enam tööliste klassi huvisid kaitunud, kui meie. Sõnalise wastu- se jäid nad mõlga, aga teoga olid nad sunni- tud meie tegemise õigeis kiitma — nad pibid meie poolt Riigikoogule esitatud seaduseelnõud vastuvõetawateks tunnistama. Milles siis aga see meie äraandlik tegemus Riigikoogus awalub, jääb muidugi nende jampsiiate sala- duseks. Nii iseenele vastu filmi sülasta mõis ainult farnane kogu inimesi, kes tõesti ei annud endale aru, mis ta teqi.

Mis puutub ettetoobud kolmesse konkreet- süüdistusesse, siis on-needki otsast lõpuni wäl- jamõeldub waled.

Peale esimese mai, kui kõik need kanged rewolutsionäärid nagu Lauristin, Hansen, Mägi ja k-o olid htreist pisemad, kui mõnda neist mitmel ajal keldris näha polnud, orga- niseerisid meie rühma esitajad protestireiti, seadsid kokku wastawa lendlehe, paljundasid selle, kandsid laiali ja õhutasid ifiklikult wab- rikute esitajate koosolekul streiki. Kes, kus ja kuna ei läinud tema peale pandub kohut?

Sama lugu on kurgustega. Kurguste kor- raldawas komitees oli paljalt üks wõi faks meie esitajat, kõik teised olid kehtendukoogust ja

fui korraldam komisjon ei wiinud kurjusi mitte üle keldri, siis ei ole wastutamad selle eest mitte meie.

See „Lõõlinna Lõõlise“ toimetuse liigete asi on sarnane eelmistele. Toimetusest ei tulnud keegi ise ära, waid uus taskukommunistide keskkomitee määras toimetuse uue koosseisu.

Kui kõikide meie poolt ette toodud andmete peale enam midagi wastata ei olnud, kui meeste täieline pankrott päewaselgeks oli saanud, siis ei leitud enam muud argumenti, kui rusikas. See oli ka wiist esimene lord Gestis, kus lõõliste kongressil ühijuste saadikud üksteise kallal wägivalda tarwitawid. Ja see rusika õiguse maksmapanemine oli wäga iseloomulik terwele kongressi käigule. Saatahes see oli wiimane täiendam kriips, millega lõppes pilt rusikadõiguse tähe all ärapeatud kongressist.

Kristliku ikke all.

Kooli ja haridusolude korraldamisel on Eesti kohanus alati olnud äärmiselt hoolimatu, mille tõttu eriti wiletsas seisukorras on widanud olema just rahwakool. Haridusministeeriumil pole kunagi olnud tarwilikku hupi rahwahariduse eest hoolitsemiseks. Nii walitus fui ka riigikoogu kohanline enamus on alati leidnud ettekaändeid, et keelduda haridusliikudeks otstarweteks summe määramast. Samal ajal on aga järjekindlalt püütud kooli rakendada igasuuguste kõrwalstiitide ja ülesannete teenistusse, millel ei ole midagi ühist kaswatus-haridustööga, waid mis seda tööd aina halvawad, takistawad. Selle tõttu on ka alati walitsemud lahkeliid õpetajaskonna parema, ajakohast kaswatusstadust tunnustama osa ja ametliku koolipoliitika juhtide wahel.

Õtse wäljatannatamatuks on aga oluford muutunud paari wiimse aasta keskes haridusministri Baueri kristliku käe all, kellel näib olewat ülimalts püüdeks teha kool kristliku erakonna kirilik-taaurliku poliitika tallermaaks ja kõrwaldada sealt kõik, mis ajakohane, eluline. Et sealjuures armu ei leia ei õpilajed, ega õpetajad, et makswad seadusedki paberilpafateks muutuwad — selleks on näitust füllalt.

Suba mitu aastat on maksmas algkoolide seadus, mille järele tuleb teostada sunduslik kuueaastane algkool ja võimaldada temasse pääjemine kõigile koolrealistele lastele, kusjuures tuleb muretjeda kehwaade wanemate lastele toetust õpetarmete, riiete, jasanõude ja

ülespidamise näol. Senni ei ole aga weel neljakaastast algkooliigi juudetud, õigem tahetud teostada. Koolimajad on enamasti tiitjad ja lagunud, aga nende kordaseadmiseks ja laien-damiseks ei tehta midagi. Haridusministeeriumi enese poolt kogutud äärmiselt tagasihoidlikkude andmete põhjal oleks waja koolimajade kordaseadmiseks wähemalt üks miljard marka. Ministeerium nõudis aga tänawu kewabel krediiti selleks otstarbeks ainult ... kümme miljoni marka. Tähendab — koolimajad seatakse korda saja aasta jooksul, kui nad waherjal hoopis kokku ei warise. Õfegi siis, kui rahaasjanduse komisjon otustas seda summat suurendada, waidles haridusminister suurendamise wastu ja leppis wiimaks 30 miljoni marka wastu wõtma.

Ja neisõfegi koolidesse, mis praegu ole-mas, ei pääse kõik koolialised kehwenem õpilajed nelja sundusliku õpeaasta wältuselgi, sest neile koolitõimise võimaldamiseks pole mitte midagi tehtud. Toetust ei anna ei omawalitjused ega ministeerium. Ja nii satuwad kehmad lastewanemad kase tule wahela, mille tagajärjel mõnel pool kooliwastane meeolelu näifse maad wõtawat. Sull lapsi jääb trahwi-deft hoolimata koolist ära — kehwise tõttu. Haridusministeerium ei liiguta aga sõrmeõgi, et neile koolitõimist võimaldada kas omalt poolt tarwilist toetust muretjebes, wõi omawalitjusedele nende seaduslikke kohustusi mee-le tuletades ja nende täitmist nõudes.

Ka õpejõudude poolest on rahwakool wiletsal järjel. Parematest õpejõududest walgub igal aastal osa koolitõõst ära teistele aladele ühelt poolt wiletsate olude mõjul, teiselt poolt aga sel põhjusel, et nad ära ei seedi praeguõst õfõkrat surwet ja selle tõttu tekinud õfõkonda. Kolmandad kõrwaldatakse kange käega... ilma põhjusi nimetamata, kui nad ei ole sellesinatse bauerjauerliku waimu lapsed ja alandlikud järeõkõijad. Kuib wähe weel selles. Ministeerium on asunud õtse õfõajalale õpetajatega. Suba kewabel pandi maksma ringõiri, mille järele wõidakse ainult arwamiste põhjal, mida ei tarwitse põhjendada, jätta õpetajaid walimata ja registreerimata ning neid lahti lasta. Selle ringõirjaga on õpetajad antud ministeeriumi ja koolwalitjuse omawoli alla ning neilt wõetud igasuugune enesekaitse võimalus. Nähtawasti tahetatakse sel teel kätte saada, et koolipõkule jääõfid ainult selõrootud roomajad, kes omas orjameelsuses wõikõid ainult olla — orjakaswatajad. Grilise hooga hakati tänawu suwel ametist tagandama ja „lahtereõfõtreerima“ õpetajaid, kes armu ei leidnud ülemuse filma ees. Kogutakse nende kohta igasuuguseid küla-

jutte, poogitakse neile külge asju, mis on sündinud hoopis nende äraolekul, ning kõrvaldatakse nad koolitööst ainja täelligutusega — ja jäädawalt, paigutades nad mustadesse nimekirjadesse, s. o. iijikute hulka, keda ei wõi üldse ametisse walida.

Kui siis õpetajate organisatsioonid protesteerivad sarnase poliitika vastu, nagu seda tänawu suwel tegid Järwa- ja Läänemaa õpetajateliidud, siis nõuab haridusminister täis kriitiliku püha miha prokuröörilt sarnaste sõnatuulmatute wastutusele wõtmist. Ja kui prokuröör ei leia paragraafi, siis wõetakse õpetajad wastutusele erakaebtuse põhjal! Sarnane õhkkond on sündinud õpetajaid järelbada, et haridusministeeriumis olla abutatud õpetajate-tagasiufamispeatwalitsus.

Samasugune on ministeeriumi wahetord õpilastega. Õpilane on haridusministri meelest olemus, keda ei wõi küünewäärtki usaldada ja kes on kõige kurja juur ses kurjas ilmas. Sarnasest õpilaste hindamisest järgneb haridusministeeriumi waenulik seisukoht õpilaste eneseawalduste ja nende organisatsioonide vastu. Töölisnoorsoo organisatsioonid on alati olnud kõwasti keelatud, töölisnoorjugu on alati olnud Cesti koolis teatama surwe all. Nüüd on aga haridusministeerium asunud häwitama ka neidsamu puhtkondanliisi noorsoo organisatsioone, mida alles hiljuti toetati juure õhinaga — wastukaaluks pahempoolsele. Miks? Nähtawasti sel lihtsal põhjusel, et nendegi organisatsioonide kaudu õpilased otstsid wäljapääsu sumbunud õhkkonnast, mille oli loonud kriitlik hariduspoliitika.

Sarnaste näituste rida wõiks jätkata lõpatuseni. Kuid lõpetagem. On selge, et haridusministeerium on kõike muud, mitte aga asutus, kelle ülesandeks kooli ja kaswatusharidustöö eest hoolitseda. Kool on tehtud äärmiselt sallimatu taqrulute ja kriitiliku erakonna kriitiliku poliitika tallermaaks. Selles mõttes wõib herra Bauer ushusega taqasi waadata oma kätetöö peale, minnes rahus puhkama oma loorberitele. Cesti kool, selle õpetajad ja õpilased mälestawad teda weel kaua, kaua — „kartuse ja wäristusega.“

Uus riigivanem on haridusministri tööle kutsunud küll töderakondlase, kuid juba praegu wõib ütelda, et sellest hoolimata haridusministeeriumis ega hariduspoliitikas midagi ei muutu, waid uus minister kruult tahab käia oma eelkäija tallatud radabel.

J. P.

Töö- ja hoolekande minister Kaarna wilistab töökaitse seaduste peale.

Tööseisaku puhul Inglis-Balti laematehases.

Neljapäewal, 30. nov. s. a. andis Inglis-Balti laematehase tööliste saatkond riigikogu kolmele wastasrinna ja kuuldawasti ka töderakonna rühmale seletuskirja tööseisaku ning selle põhjuste kohta tähendatud tehases. (Kuuldawasti olla Inglis-Balti laematehase tööliised juba mõni päew warem kohustanud oma wanemaid esitama iseseiswate sotsialistide ja kommunistlikule tööliisrühmale riigikoos wastawa seletuskirja. Wanemad aga olla informeerinud ainult kaht taskukommunistliku metsikut Hansenit ja Keerdot, kes aga üllatawal kombel kogu asja surmuks waittsid). Äraantud amaldusest ja saatkonna suuõnalisest seletusest selgus, et Inglis-Balti laematehase walitsus juba 1. oktoobril s. a. peale tööliste palgakemaksmist korratult toimetatud 16. nov. saadam palk hoopis wäljamaksmata jäetud, mille taqajärjel tööliised töö 21. nov. katkestasid. Ühteaga pöörsid tööliised wastawa töökaitse komisjari poole, et see omalt poolt astuks samme, et tööliised oma palga kätte saaksid. See herra aga labutanud ainult käia. Weel samal päewal, kui saatkond riigikoos käis, wõttis meie — Iseseiswa Sotsialistliku Tööliispartei riigikogu rühma liige sms Jonas Inglis-Balti laematehase sündmuste kohta uue walitsuse deklaratsiooni puhul peetud läbirääkimistel sõna ning naelutas riigikoogu kõnetoolilt awalikult kinni töö- ja hoolekande ministeeriumi tegevusetu oleku. Sama päewa õhtul esitas meie partei riigikoogu rühm riigikoole arupärimise töökaitse komisjariaadi tegevusetu oleku kohta Inglis-Balti laematehase tööliste maksmatajäetud palga wäljandudmise ning tööliste edaspidise seisukorra kindlustamise asjus.

See pani üksluse töö- ja hoolekandeministeeriumi lõpuks ometi liikuma. Järamistel päewadel otsustas wabariigi walitsus Narwa silla ehituskrediidi arwel tehase walitsusele tööliste saamatajäänud palga wäljamaksmiseks amansina anda 7 miljoni Emf. ja töö wõis tehases 6. detf. uuesti algada.

Lisaks meie rühma poolt esitatud arupärimisele olid hiljem sotsiaaldemokraadid ning peale nende weel kommunistlik tööliisrühm ka omalt poolt arupärimised sisse annud. Meie rühma arupärimine tuli riigikoos arutamisele neljapäewal, 14. detsembr. Arupärimise põhjendaja sms Gustawson rõhutas oma põhjenduses järgmisi asjaolusid:

Wahejuhtumine on lahendatud, aga ainult osaliselt. Töö- ja hooletande ministereium, wõlgnab seletuse oma tegevusetu oleku kohta Inglise-Balti laematehase siindumuste puhul. Enam kui nädalapäewad teigi see ministereium näo, nagu sünniks koogu loogu kusaqil kuu peal, ja töökaitse komisjar ei liigutanud illeqi, et töölise huwisiid kaitstes talle seaduses peale pandud kohuseid korralikult täita. Minister Kaarna peab ütlemä, kas ootab seda ametnikku ta lohaka kohusetäitmise eest trahw wõi — ametifõrgendus. Edisiasju arwesse wõttes wõib oletada wiimast. Sest herre Kaarna, selle töökaitse programmi on sama lihtne ja kahwatu, nagu keel, mis ta juus, on alati näidanud, et tema täiel määral jagab kogupõlumeeeste metsiuid töökaitse, mille järele igasugune töökaitse olla riikline kuritegu.

Teiselt poolt on juba ammuqi aeg kaubandus- tööstusministriil tulla ja awalikult öelda, kuidas on loogu Inglise-Balti a. s. warandusliste tagatistega. See aktiasjelt on ainija aasta festes ojanud wiia tehase pankrotilämele. Juba siis, kui mullu selle tehase rendilepingu kinnitamise pärast intrigeeriti ja tolleagne riigivanem Konstantin Päts rahukoogu esimeest igalikult „informeeris“, oli enam kui põhjust karta, et siin määratu suured rahwawarandused tahetakse sojutada wärskelt kuppjetatud aktiasjelti kätte, kellel puuduwad wastawad waranduslistid tagatised. Ning nõnda on see tulnudki: esimeest rendilepingu aastapäewast on saanud pankrotipäew. Walitus peab awalikult ütlemä, kas on tal rendilepingu põhjal abinõud selleks, et aktia seltsi jundida talle peale pandud kohustusi korralikult täitma; wõi on rendileping sedawõrd halb ja õnnetu, et ta rentniku käd täiesti wabaks jätab. Sedapuhku on walituse wastutulekul palgamaismisest üle saadud. Meie ei tea aga mitte, kas ja kuidas mõtleb walitus tehase edaspidist töötadamõimist kindlustada ning töölise kaitsta uute kurbade üllatuste eest.

Arupärimine läks läbi üle noa tera — 26 häälega wõeti ta wastu.

Töö- ja hooletande ministri Kaarna wastus oli nii, nagu ta olema pidi: tema olla enamqi teinud ettetulnud tööseisaku likwidatsiooniseks, kui ta oleks teha sohtinud. Tema ei mõtlewatki wastutusele wõtta ei töökaitse komisjari, kes oma ametikohuste täitmise peale usjalikult milistab, ei ta tehase walitust, kes töölisele nende palgasiid tähtajaks wäljamaksmata jättes töökaitse seadust seega otsekohe rikkus. Na tõesti: mis on ülebe hra Kaarnale töökaitse seadus: kama! Arupärimise põhjen-

dusel riski üles seatud kühimusest tehase tulewiku kindlustamise kohta püüdis hra Kaarna taja ja targa mõõda hiilida. Ses juhtes olla wõit kõige paremas korras: aktiasjeltis olla oma kohused korralikumalt täitnud kui tarwis: fi: olla pannud tehase käima, olla palju kulutanud töölise majade remonteerimise peale jne. Nüüd olla herrad isefestis natukene naaklema läinud. Aga küll nad warji jälle ära leppiwat ning jätkawat oma „hoogsat tegevust“, et lust maadata.

Samuti laulis Inglise-Balti aktiasjeltile kiitust tööstus-kaubandus minister Westel. See olla teinud häbemata palju head Eesti töörahwale ja riigile. Aga kuidas seda „hea-tegevust“ edespäi maos hoida, kas nõnda, et riik wõit kulud kannab ja aktiasjeltis siisetulekud oma tasku paneb, wõi mõnel muul wiisil, selle jättis minister kõigi pealekäimiste peale waatamata wastamata.

Et üks kui teine minister siin esitas enamuserafondade töökaitse, see selgus tööerakondlase Otto Strandmani kõrges stiilis ja kõwa häälega peetud kõnest. See „waene wastmiljonär“ ütles, et see püsti lollus olla, käesolewal puhul töökaitse seaduste põhjal talitada ja seaduserikkujaid kohtulikule wastutusele wõtta. Terwe see arupärimine olewat jäme demagoogia pahemalt poolt. Winult tööerakond Kaarnaqa eesotjas olla see ainuõige töölise kaitse seadus.

End Jonas ja Piiskar naelutasid wäärtiselt kinni selle palumata „töörahwakaitseja“ jämeda demagoogia ning töö- ja hooletande ning kaubandus-tööstusministri kaheotjaga seisukohad. Seadus on ainult siis seadus, kui ta kaitseb kodanlist fihti ja aitab koorida töölisi. Kui aga ta kaitset peaks pakkuma töölisele, siis süitab kodanlus selle seaduse peale.

Sots Johanson kõnest selgus, et wana ning noormaaliidu lidakeelsus Inglise-Balti aktiasjeltis tumedate telgitauguste selgitamise juhtes on tingitud wäga arusaadawast asjult: wana maaliidu moka man seiswat keerupina kindral-põlumees Laidoner, kes üheks tehase direktoriks, ja tööerakonna juuauqumahiis olla teine direktor Woldemar Päts oma sajatuhande margalise kuupalgaga.

Arusaadaw, et jarnastel põhjustel enamuserühmad kuidaqi ei saanud peri olla kommunisti Heejeni poolt esitatud ülemineku wormeliga, milles nõuti, et Inglise-Balti tehase asjade uurimiseks moodustataks komisjon, kuhu peale riigikoogu ja tehase walituse esitajate kuulus sama palju tehaste töölise esitajaid. Seda ülemineku wormelit ei pandud täiena jsegi mitte hääletamisele — wormilistel põhjustel. Küll aga wõeti enamuserakon-

dade poolt ühel meelel vastu tööerakonna lihtülemineku wormel: et oleme rääkinud ning jääb kõik kui enne.

Reedel, 15. detf. oli Inglis-Balti tehase tööliste üldkoosolek, kus esineb aruandjatena riigikogu liikmed Hansen ja Gustafson. Koosolek mõttis ühel häälel vastu riigikogu poolt taqasi lüfatud ülemineku-wormelit (Reeseni oma) wastawa resolutsiooni. Samuti ühel häälel mõttis koosolek vastu protest-resolutsiooni, kus protesteeritakse tööstus-tauehandus ja töö- ning hoolekande ministri ebadigete seletuste vastu, nagu oleks tehasevalitus palju lulu kannud tööliste korterite remonteerimisel. Peaaegu kõik korterid on tööliised ise oma kulul korra seadnud. See wiimane asjaolu näitab liigne kord, kuiwõrd mõib uskuda neid tõiasju, millega ministri herrad riigikogu kõnetoolil opereeriwad.

Kogu see lugu on aga ja jääb meie töö- ja hoolekande ministleriumi tööliisklassi kaanaliitu „kaitse“ kipunemaks illustratsiooniks, mis peaks näitama pimedalegi: tööliisklassi ei kaitse Kaarna ega teised walitjuse linnud, tööliisklassi juudab kaitsta ainult ja üksi ta oma organiseeritud jõud.

D. G.

Riigikoguist.

Riigikogu sügawise istungjärku tähtsamaks tööks pidi olema riigi 1923. a. eelarwe läbiwaatamine. R. Pätfi walitjuse esitas aga eelarwe alles novembri keskfel, s. o. poolteist kuud määratud tähtajast hiljem. Selle tõttu tuleb eelarwe läbiwaatamisele alles tulewal aastal ja walitjusele anti pühade eel wastumõetud seadustega õigus tarwitada raha tänuwuse eelarwe piirides.

1923. a. eelarwes on ette nähtud: korraliisi kulufid 4.091.931.000 marka, erakorraliisi kulufid 786.593.000 marka ja operatsiooni fondi 402.000.000 marka, kokku 6.180.524.000 marka; korraliisi tulufid loodetakse saada 5.233.425.100 marka, erakorraliisi 365.000.000 marka ning puudujääk 582.098.900 marka tahetakse katta laenudega.

Omas eelarwe kõnes jutustas rahaminister ainult peatüki ametnikkude palkade normeerimise ajalooist, ei kõnelenud aga poole sõnagaagi walitjuse poliitikast, mille teostamiseks raha nõutakse, sest lahkumal walitjusele ei olla miskiisuquseid kawatjusi. Wuidugi oli see ainult ettekäanne, sest millal siis kodanlus on wastasrinnale kõnelenud oma telgitaqustest sepijüstest!

Esimefena armustas eelarwet ja walitjuse jennist poliitikat pikemas kõnes meie rühma liige fms J. Bitsar, näidates, et walitjuse

on ajanud terawajoonelist kodanluse klassipoliitikat ja ka eelarwe sellest seisukohalt wäljaminnes kokku seadnud: riigi warandused jahkerdatakse erasiisite kätte, maksud weeretatakse töörahwa kaela peasjalikult laudsete maksude näol, töökaitse, hoolekande, terwishoiu, haridustöö jne. peale kulutatakse äärmiselt wähe, riigiasutuste töölised ja laugelt juurem osa ametnikka saamad ka uute normide järgi ainult näljapalka, kuna kõrgemate ametnikkude palk on tõstetud umbes kahelordseks. Kodanluse enefekaitse meelab liqi kolmandiku eelarwest, s. o. liqi 2 miljardi. Ka J. Lõnison (rahwaerat.) kõneles pillamistest — rauda müüdamat paarkümmend marka puud ja terast umbes nelikümmend marka puud — ning wäitis, et oleks mõimalik sõjamäe kulufid, mis eelarwes 1.619 miljoni juured, wähenhada 600—800 miljoni marga wõrra, kui tahetakse sõjamägi ümber korraldada. Kui olid üffitsjalise armustusega esmenud meel M. Martna (sotj.) ja B. Keerdo (end. isef.) anti eelarwe kommissjoni.

Walitjuse kriisi tõttu mõeti ette riigikogu esimehe wahetus, sest enamuserakonnad ei suutnud kriisi muudu lahendada, kui asetastid riigivanema järjele end. riigikogu juhataja J. Ruff'e ja riigikogu juhatajaks end. riigivanema R. Pätfi.

Uus riigivanem J. Ruff moodustas uue walitjuse wanadest ministritest, peale haridusministri S. Bauer'i (kriistl.), kelle asemele sai M. Weidermann (tööerat.), ja wälisministri M. Biip'i, kelle kohale pandi M. Sellat, kes kolm aastat taqasi sifeministrina ajas laiali esimehe ülemaaliise ametiühjuseste kongressi ja toimetas 102 kongressi jaadikut Sborstise, kus 26 neist tapeti, teised Wenemäale saadeti. See walik iseloomustab praeguse walitjuse seisukohata tööliisklassi vastu. Uue walitjuse deklaratsioonist käib läbi punase joonena: **nii oli, nii jääb**, ei ole töölistel midagi oodata uuel walitjusest, peale surwe. Uus walitjuse on mõtnud kurssi otse põllumeeskoguude sõiduwette.

Seaduseelundest esitati riigikogule: meie rühma poolt — wanaduse, töiwõimetuse ja tööpuiduse wastu fiinutamisseaduse eelnõu, mis terwena ilmub meie lehe järgmises numbris, ja sotside poolt — wäiferentnikkude rendilepingute pikendamisseadus, millega senni pikendatud rendilepingud pikendatakse üheks aastaks.

Seadustest on wiimaste nädalate kestes wastu mõetud: asunikkude ehituslaenu seadus, mis määrab täiendamaks ehituslaenuks 37 miljoni marka; ühispimatalituste toetuslaenu seadus, millega määratakse nende korra-

seadmiseks 15 miljoni marka; maaseaduse täiendamisseadus, mis õiguse annab metsamaatükke planeerida ja välja anda põllumajapidamiseks ja eluasemeks; pärandusmaksu muudatuste seadus, mille järel pärandusmaksu vähendatakse umbes poole võrra — olla liig raske maksta, aga isikumaksu kaotamiseseaduse eelnõu liikati rahaasjanduse komisjonis tagasi, sest see maks ei olla koormav; perekonnaabiraha seadus ja palgaseadus, esimese järel makstakse perekonnaabiraha 1. jaan. algades riigiteenijatele ainult lihaste laste pealt kuni 800 marka kuus iga lapse pealt, kusjuures õpetajad abirahast ilma jäävad, ja valitsus tööliliste mõis perekonna abiraha edasi maksta võt sülle maksimist lõpetada oma heafsaarmamise järel; perekonnaabiraha maksmise äitendamist põhjendati kõrgendatud palgatega, tegelikult on aga uue palgaseaduse järel palgad määratud 3.000—50.000 margani, s. o. üle kolmeneljandiku riigiteenijast saamad palga alla 6.800 margaga, samuti ka riigitöölised, kõstetud on tuntavalt ainult kõrgemate ametnikkude palgastid; õnnetusjuhtumiste pensionide lisamisseadus ja avalikkude tekkloolide seadus, kust usudõpetus lõpuhääletamisel ikkagi välja jäi.

Pühade-eelsetel koosolekutel muristati läbi kaõs tähtsät eelnõu — väljaspool liinasid ja alewid asunute kiinnisvarade hindamisseadus ja lisaeelarve nr. 3. Hindamisseaduse, alusel tahetakse ette võtta maade hindamine alustel, mis võimaldavad palju kõrwalehoibmist ja maksustamise alt wabanemist. Lisaeelarwes määrati walitjusele 308 miljoni krediiti ja kustutati käesolewa aasta eelarvest maha 138 miljoni ülejääkist. Selmistel lisaeelarweteiga kokku on määratud lisakrediite — 557 miljoni marka. Suurem osa neist summadest on ammu juba ära kulutatud, nii et lõepoolest ei ole siin tegemist mitte eelarwega, waid omawolilise riigi raha raiskamise seaduslikuks tunnustamisega. Sellest siis ka see kiirus, kuidas asja arutati: komisjon lehitses ainult paar tundi, riigikoogus masindati eelarwe läbi ühel õhtul kahel lugemisel, et ära hoida wastastriina poolt paranduste tegemist ja arvustamist.

Kriitiklased on ikka weel hädas oma usudõpetuse rahwahääletamisega. Pea igaal koosolekul teewad nad ettepanekuid, mis oma saamatuse ja asjatundmatuse poolest on õte ajaloolised ja palju nalja sünnitawad.

Arupärimistest arutati läbi jottide arupärimine lennuwäes ette tulnud wäärnähustete, eriti õnnetusjuhtumiste kohta, mille peale sõjaminister äärmiselt nõrgalt wastas, ja meie rühma arupärimine Juglis-Balti laewa-

ja masinaehituse tehaste töölilistele palga maksmata jätmise kui ka tehaste saatusse kohta.

Wastu wõeti weel meie rühma arupärimine õp. Lompi ja Metsa tagandamise kohta, kuna arupärimised Waraja küla elanikkude peksmise kohta politsei poolt ja Wiljandimaal seaduswastaselt wõetawa isikumaksu kohta wastuwõimata jäid. Peale selle on weel esitatud arupärimine W. Mihselsoni tapjate kohtulikule wastutusele mittewõtmise kohta, mis päewakorras järge ootab, nagu ka kommunistide arupärimised: töörahwa ajalehtede sulgemise kohta ja Wene tagurkaste salakoosoleku ärapidamise kohta Tallinnas.

Terwe rida peaaesjalikult meie rühma poolt esitatud arupärimisi ja küsimisi seisab aga kuude kaupa wastamata, sest õsatakse alati nii seada, et päewakorras nendeni ei jõuita.

Runa waremalt riigikoogu kõigest paar koosolekut nõdalas pidas, oli pühade eel kuni kolm koosolekut päemas, mis kestsid pooleni õõni, ja seadusi tuli kui — külluse sarwest, wist pühadekingiks. Tõõrahwale tähendab see „kint“ igatahes jenniseqi käest ära wõtmist.

Iseseiswa Sotsialistliku Tõõlispartei programm.

(Õõpp)

Sotsialism on Iseseiswa Sotsialistliku Tõõlispartei lõppsihtis.

Sotsialism ei tule aga mitte iseneesest kapitalistliku arenemise tagajärjel, sotsialismi ei saawutata rahulikult kodanlik-demokraatlikul teel, waid töõlisklass peab selle teadliku rewolutsioonilise wõitluse kaudu enesele kätte wõitma.

See proletaarlik rewolutsioon jaguneb kahte suunde ajajärku: 1) wõitlus poliitilise wõimu waldamise pärast ja 2) selle käeshoidmine ning kindlustamine kontrrewolutsiooni wastu koogu ülemineku ajajärku kestel kapitalismi juurest sotsialismi juure.

Tõõlisklassi wabanemine mõib sündida ainult töõlisklassi kaudu, sest kõik teised klassid, hoolimata sellest, et nende huwid teineteisele risti wastu käiwad, jaatawad eraomandusõigust tootmiswahendite peale ja nende kõigi ühijeks sihtis on kapitalistliku ühiskonna aluste alahoidmine, wõi on nad ükskõiksed sotsialistliku pöõrde wastu.

Tõõlisklassi huwid on kõigis maades ühesugused. Kapitalistliku ilmamajanduse laienemisega muutub iga üffiku maa töõliste seisukord ikka rippuwamaks teiste maade töõliste seisukorrast. Tõõlisklassi wabastamine nõuab sellega siis koogu ilma töõliste rah-

muismahelist liitumist ja üheskoos mõitluses jäljaastumist. Selles selges äratundmises tunnistab Nõukogude Sotsialistlik Töölispartei enese ühtekuuluvaks kõigi maade klassivõitluse alusel seiswate töölisega, sest rahwuswahelisele imperialistlikule kapitalismile seab kõigi maade klassiteadlik proletariaat wastu rahwuswahelise sotsialismi.

Politiilise mõimu waldamine proletariaadi poolt on töölisklassi wabanemise eesmärgiks sammuks. Selle mõitluse ettewalmistamiseks ja läbiwiimiseks on tarwilik, et Nõukogude Sotsialistlik Töölispartei, kes kindlasti seisab rewolutsioonilise sotsialismi aluspõhjal, üheskoos tegew oleks töölisühinguteaga, kes tunnistawad klassivõitlust mõitlimate kujul ja kes on ümberkorraldatud sotsialistliku rewolutsiooni mõitlusorganisatsioonideks.

Nõukogude Sotsialistlik Töölispartei on juba kindlas äratundmises, et töölisklassi poliitilise mõimu orgaaniks ei saa olla kodanline parlament, waid kõigi töötawate kihide poolt walitawad töölise nõukogud. Selles mõttes seisab Nõukogude Sotsialistlik Töölispartei kindlasti rewolutsioonilise nõukogude süsteemi alusel, mis kogu töölisklassi rewolutsioonilist tegewust ühendab ja kogu mõtab. Ta peab tarwilikuks, et riigikogude nõukogude kui töölisklassi mõitlusorganisatsioonide ülesehitamiseks asetaks mõimaluse järele juba enne poliitilise mõimu waldamist. Riigikogude nõukogud peawad enesesse koondama kõik tehnilise ja waimilise töö tegijad ja neid ette walmistama proletariaadi diktatuuri jaoks.

Kapitalistliku riigi poliitiline walitusaparaat purustatakse proletariaadi poliitilise mõimu waldamisega. Selle asemel astuwad proletariaadi walitusorganisatsioonina poliitilised töölise nõukogud. Nende tegewusse astumine tähendab kogu kodanlike riigi mõimuaparaadi ümberloomist, alates teismõimust ja lõpetades kogu kodanliku omawalitsustega. See tähendab aqa ka töölisklassi enesemääramisõiguse teostamist ja kõigi töötawate kihide ühteliitumist igasuuguse klassiwalituse ärahoitamise sihiga. Nõukogude Sotsialistlik Töölispartei seab kapitalistliku riigi walitamisorganisatsiooni wastu proletariaadliku walitamisorganisatsiooni poliitilise nõukogude süsteemi alusel, kodanlike parlamendi kui kodanlike walitussõimu wäljendaja wastu rewolutsioonilise nõukogude kongressi. Korraldamata kapitalistliku majapidamise ümberloomine plaanikindlaks sotsialistlikuks majapidamiseks sünnib majandusliku nõukogude süsteemi kaudu.

Kapitalistliku korra lõpulikuks murdmiseks ja kaotamiseks ning sotsialistliku ühis-

konna teostamiseks on tarwilikud järgmised sammud:

1) Igasuuguse kontrrewolutsioonilise sõjawäe laialijaatmine, kõigi kodanlike era ja poliitiliste sõjawäelise iseloomuga organisatsioonide, nagu sõjawäeliste poliitiliste jaotuste, kaitsejõudude ja kütijaskade, samuti kodanlike poliitilise laialijaatmine, sõjariistade ärahoitamine kõigi kodanlike käest linnas ja maal. Rewolutsiooni kaitseks töölisest rewolutsioonilise kaitsewäe asutamine.

2) Tootmiswahendite eraomanduse ärahoitamine ja selle muutmise ühisomandlikuks omanduseks. Igasuuguse pangad, raha ja finantssuhted, kõigi wao- ja läbiwõimisteametite, kõigi suuremate tööstussuhted otseselt sotsialiseerimine, teiste üle aga riikliku kontrolli sisseseadmine ning kaubanduse ümberkorraldamine riikliku alusel.

3) Kogu maapiina sotsialiseerimine, järelejäädud suurmaapidamiste töölise kasutada andmine ühes inventaariga. Kogu põllumajanduslikul alal tehnilise ja ainelise abi andmise ning laenuandmisloendude riiklikkude maaparandustööde korraldamine ja kõigi ühisomandlikkude wõimude wiimse mõimaluseni wäljaarendamine. Wäljatöö tarwitamise põhiolemuse ärahoitamine eramajapidamistest ja kõigi suuremate talude wäljendamine normi, mida isikliku tööjõuga saab ära harida.

4) Linnades ja alewites suuremate hoonete ja elumajade riigi või koguonna omanduseks mõtmine. Riigi ja koguonnade ühisel ettevõtetel tarwiliku arwu eluorterite juurehitamine.

5) Rahwa terwishoiu eest hoolitsemise riigi ja koguonnade peale panna ja kõik sellesõhased amalikulid eraettevõtetel: apteegid, arstimisametid, kurortid jne. sotsialiseerida.

6) Kõigi kasutus- ja haridussuhted riigi ja koguonnade kätte mõtmine. Mafuta ja fundusliku üldhariduse andmine mõlemast soost lastele. Kõigile õpilastele riigi kulul toidu, kehafatte ja õpiabindude mureksimine. Kõrgema hariduse laiematele hulkadele kätte saadawaks tegemine. Tehnilise erihariduse edendamise. Kooli wabastamine igasuugusest usulistest mõjuwõimudest. Kogu amaliku kasutuse ja õpetuse seadmine sotsialistlik-peedagoogilistele alustele. Kool peab saama ühes sotsialistliku korra nurgakiviks.

7) Uju tunnistamine eraasjaks. Kirik täielikult riigist lahutada, kõik usulised ja kiriklikud ühendused tunnistada eralõiguteks ja nendest igasuugused ühisomandlikud funktsioonid mõtta.

8) Sotsialistlik maffupoliitika progressiivse tulu-, warandus- ja pärandusmaksu nool kõigi amalikkude wäljaminekute katmi-

feks, kuiwõrd neid majude abil tuleb katta. Kõik kaubased majud, tollid ja teised majanduspoliitilised korraldused, mis proletariaadi huwifid eesõigustatud wäikelele wähemusele ohwriks toowad, otsekohe ära kaotada.

9) Kõigi kohtuasutuste ja kohtupidamis- korra, samuti ka õigusliku korra wiibimata kofkufõlla seadmine sotsialistlikkude põhimõ- tetega.

10) Üldise töökohustuse maksmapanemine. Tööjõu alalhoidmiseks wastawate töötaitse korralduste maksmapanemine. Üldine riiklik finnitus ja hoolekanne.

Proletariaadi diktatuur on ainult wahen- diks kõigi klasside kaotamiseks ja igasuguse klassiwalituse lõpetamiseks, ning sotsialistliku demokraatia kätte wõtmiseks. Sotsialistliku ühiskonna kindlustamisega lõpeb ka proleta- riaadi diktatuur ja sotsialistlik demokraatia pääseb täielikult wõidule.

Sotsialistliku ühiskonna organiseerimine sünnib nõukogude süsteemi järele. Sotsialist- likus ühiskonnas jõuab ka nõukogude süsteem oma sügawamas mõttes lõpulikult maksu- sele ja arenemiskõrgusele. Nõukogude süs- teemi sügawam siju on see, et töölised, kogu majanduse kandjad, ühiskondliku rikkuse loo- jad, kultuuri edendajad, peawad olema ka kõi- gi õiguslikkude ajutuste ja poliitilise wõimu wastutawateks kandjateks.

Selle sihi saawutamiseks kasutab Nseisei- sew Sotsialistlik Töölispartei süstemaatlikult ja järjekindlast ühes revolutsiooniliste töölis- ühingutega ja proletaarlikkude nõukogude or- ganisatsioonidega, kuiwõrd wiimaseid wõima- lik on luua enne poliitilise wõimu waldamist, kõiki poliitilisi, parlamentlikke ja majandus- likke wõitluswahendeid, pidades paremaks ja otsustawamaks wõitluswahendiks masside wäljaastumise, on Nseisei sew Sotsialistlik Töö- lispartei aga ühikute rühmade ja isikute wä- givaldsfete wäljaastumiste ja purustamiste wastu. Tema sihiks ei ole mitte tootmiswa- hendite häwitamine, waid kapitalistliku süs- teemi kaotamine.

Nseisei sew Sotsialistliku Töölispartei aja- loolikeks ülesandeks on tööliskliikumisele siju anda, selle lõppsihte üles seada ja selgitada, ning teed näidata nende sihtide saawutami- seks. Ta peab olema revolutsioonilise proleta- riaadi juhiks ja lipukandjaks wõitluses sot- sialistliku korra eest.

Nseisei sew Sotsialistlik Töölispartei usub kindlasti, et kõigi proletaarlikkude masside ühteliitumise teel, mille poole ta püüab, ki- rendatakse täieliku ja jäädawa wõidu saawu- tamine ja kergendatakse selle kindlustamine. Selles mõttes peab Nseisei sew Sotsialistlik

Töölispartei ka äärmiselt tarwilikuks, et kõigi maade töölised oleks rahwuswaheliselt liitu- nud üheks lahutamata wõitlusüksuseks, et kõigi maade revolutsioonilis-sotsialistlikud tööliliste parteid oleksid koondunud ühe rewo- lutsioonilise ja teguwõimsa Internatsionaali ümber.

Minult proletaarlik revolutsioon wõib niurda kapitalismi ja teostada sotsialistliku korra, ning sellega töölisklassi ja kogu inim- konna wabastada kõigist kapitalistliku korra tõbidutest.

Tasukommunistlik kommet Wärnus.

Weste.

Laupäeval, 18. nov. 1922. a. pidi olema Wärnus maatööliliste ühifuste maafonnakon- werents. Et aga ühifuste esitajaid kohtabest oli ilmunud enam kui õredalt, siis lawastati konwerentsi ruumes saadikute meelelahutuselks üks tasukommunistlik kommet. Lawastamine oli „werise proletariaadi“ Juhan Peelmanni kogenud kätes, kellel ta enda tõenduse järele „kõik need maailma kerade keeramise kühwid juba sündimisest saadik enam kui ristad“. Peelmanni toetas jes kuhtes süstemaatlikult noorherra Jaan Rea, kes alles hiljuti Sau- luse sõaeda hoolimatusega kaela lõikas. Kom- munistidel, ent nüüd Paulusena tasukommu- nistlikus wihas poob kolm korda päewas iga- ühe, kes julgeb kahelda tema ümberpööramise puhtas ehtsuses. Ekstra oli weel Tallinnast wälja kirjutatud Gesti Seenohhää — isa Au- gust Hansen ise ühes oma kannupoisi Kangri- Wolliga. Ning mis on nelja sarnase suur- pisi-nina käes ühe tasukommunistliku kom- meti lawastamine — ei midagi tõesti: Kui taari pidi laste käes.

Wagus waid teqi raskusi. Sest statistideks tuli kasutada ühifuste esitajaid, kellest mit- med, konwerentsi asemel sattudes kommetile, midagi ei osanud peale hakata neile pakutawa uue osaga. Peelmann reguleeris ja Rea or- ganiseeris siis jedamaid — süstemaatiliselt muidugi — kõrwaltoas ühe kindralproowi, kus neid saamatuid saadikuid enam kui kaks tundi süstemaatiliselt käsitati. See oli tükk ränka tööd. Mitmed käsitatamad lõid käega ja kat- sid warwast wisata. Aga „werise proleta- riaadi“ Peelmanni piiff sõrm ilmus ikka uesti praotatud ühe wahelt — koogutades ja kutsudes: et tulge, oh tulge!

No wiimaks ometi: esimene, teine ja kol- mas kell. Peale alqas. Waatamata waewa- rikka kindralproowi peale, kus Peelmann oma

fäsilistega „töörühma tiirudes saadikute nup-
pufid ürgitas ja ringi lastis“, selgus ometi
marsti, et mitmel mehel wahel konwerentfi
ja kommeti wahel fiiski mitte päris selge ei
olnud. Wähemalt mitte sel määral, nagu
Pärnu Maatööliliste Liidu juhatusel taskufom-
munislikul vähemus-enamusel — Beelmann-
Real, — kes juba õhtul enne seda oli kes suh-
tes süstemaatlikult lõiganud sirge shtiti:
mitte konwerentis, waid taskufommunislik
kommet. Nimelt oli Liidu juhatus ühel oma
warempeetud koosolekul otjustanud kutsuda
referentideks peale „pahempoolsete“ (o jee-
rum! — M. R.) ka „parempoolset“ sht Bii-
skari ja Gustawsoni. Konwerentfi eelõhtusel
omawahelisel juhatusel „koosolekul“ oli aga
Beelmann-Rea vähemus-enamus leidnud, et
Biiiskari ja Gustawsoni koht küll oleks maa-
tööliliste ühijuste maakonna konwerentfil, aga
et neil midagi pisimist pole taskufommunis-
tibe kommetil ja olid sellepärast ühes meeles
wastu wõtnud järgmise „hirmsa ja werise“
otjuse, mille siinkohal wälja kirjutati sõna-
sõnalt:

Referentidele kõigile sõna anda, peale
metsfotside, arwesse wõttes nende kolmeaas-
tast tegetwust, et kodanluse kasuks on töötanud
ja ka referentides kodanluse kasuks on töötan-
nud ja et nad praegu wäljaspool tööliliste wäe-
rinda on asunud ja selleks kihutusööd on tein-
nud ja praegu seda jatkawad.

Ja sellest surmaotjusest oli pikal Beel-
mannil päewaselge: maha ja punn suhu iga-
ühel, kes ei tunnista taskufommunisti takti-
kepi lõngutamist. Kui sht Rint küsis sõna
terwitamiseks, pistis Beelmann juhataja ko-
hal huluma, nii mis kole: nülqijate partei
aine, mis kufutust loob nuumiku lõngutamise
keelekidade keeramisele kael imefiirelt käästli!
Uga siin kuffufidki saadikuist statistikid neile
pealesunnituid osast weidi wälja ning tegid
pika ja werise ning ta lamba wastu pisike
rewolutsiooni, nõudes: antagu Rintile sõna.
Meljalikmeline taskufommunistlik kommeti-
tribunaal Hanseniga eesotjas pistis se-
damaid pead arupidamiseks kofku ning
otjustas peale pikka ja ränkka kaalu-
mist ametlikult: me anname sõna.
Ja anti tõesti. Oli otjas esimene waatus ja
algas teine: taskufommunistlik noorherra
Zaan Rea wiskas süstemaatiliselt hirmsaid
surmasõlmi, nii mis kole. Sest mõeldagu
ometi: need neetud närud „süstemaatlikud
metsfotid“ Rint ja Maasik olla olnud seda-
wõrd häbematud ning nahhaalid, et nad jul-
genud nõuda: tema, see on Zaan Rea ise,
kuffugu kui Pärnu Maatööliliste Liidu juha-
tuse esimees juhatusel koosolekul korrapärast
koffu ning ilmuugu ka ise kordki koosolekule.

Ent tema, see on Zaan Rea ise, ei olla kellegi
paendlane, kes wangub koosolekult koosole-
kule ja ritab seal teha äraandlikku tööd selleks,
et organiseerida maatöölisi. Tema, see on
Zaan Rea ise, jäänud kindlaks kui kalju selle
kõise ja paendumata ja patenteeritud rewolu-
tsiooni lõufoerana, kes mõirgab: käigu kura-
dile need juhatusel koosolekul! Uga mis weel
kolebam ja otse taewani kistendam kontrrewo-
lutsioon: nende kahe neetud-neetud-neetud
„metsfotfi“ pealekäämijel lastud talle, see on
Zaan Rea endale, sellele ainsale, kes kõigi
kuffute ja kuffamiste peale waatamata ei kõi-
gu ega kiigu üheqile Liidu juhatusel koosole-
kule, sellele — oo häbi ja oh äraandmisi! —
lastud tapafirmes kaela kuffuda ning raiu-
tud terwest peatäie maad lühemaks see kange-
lane: esimene kohalt alandatud ta kirjatoime-
tajaks. Et otjustagu seltsimehed ise ning uae-
lutagu süstemaatlikult häbiposti säärane hir-
mus häbematus. See olla enam kui kole, see
olla juba süstemaatlik!

Pikk Beelmann juhataja kohal oli „ime-
mõttelikult tujawaikne“ kogu aja, mil noor
Rea-Weesum nõnda jälebassti prafjus ja mürt-
sus ning juust otjatute ojadena wälja wiskas
werist laawat. Wõib olla oli Beelmannil
„wahemurelik tasatusadus“ selle uue tõuswa
tähe ees, mis kui kommet tulifelt tiirutamas
„werise proletariaadi taewawõlmide ringrei-
fise“ ning ähwardamas „pooltungimise näol
liigureewitaba ta antwintide pealt“ pikka Bee-
manni ennast — et ei aita enam lõpuks see-
gi, kui küll oleb „wälja tulles kuhat sada
korda werisem kui hisse minnes.“ Ent wõib
ka olla, et Beelmanni waikne „peaaju juppide
praktiseerimise käima peale reguleerimine“
seisis selles, et ta tasakefi taqasi mõtles, kui-
das ta ise omal ajal nende neetud „metsfo-
tidega“ wahwalt kaasa tegi seda Rea koosole-
kuile pufjeerimise kohutawat kontrrewolu-
tsiooni ning selle noorherra kuffutawat kifu-
tamist kirjatoimetaja kohale. Wõib olla tule-
tas ta meele, kuidas ta ennast hiljem paffu-
mas käis korda kolm nende neetud-neetud-
neetud metsfotside parteile: lubage mind
panna riigikogu walmistel kandidaadiks kol-
mandale kohale oma partei Pärnumaa nime-
kirjas ja ma olen ihu ning hingega teie mees.

Uga Beelmann seadis oma „peaaju appa-
raadi jalasuhkivad imefiired keerutamised“
sedamaid jälle „ülestoikimiste weriste küh-
wide esimesse andmesse“, siis kui Rea-Wee-
sum oma hirmsad purskamised süstemaatli-
kult lõpetas, ja tegi mis wõis, et taskufom-
munislik kommet ei libiseks konwerentfi pin-
nale. Meljalikmeline taskufommunistlik kom-
metitribunaal oli püsti hädas nende „saama-
tute“ maafaadikutega: wõiqifi kippumad oma

aruannetega kommetist konveretfi tegema. Et tee wõi tina. Sikutati siit ja sojutati seal, et neid wähegi hoida „ülesande kõrgusel.“ Siingi hiilgas eel kõige noorherra Rea tuli- uus ja tuline talent ning kippus wägise pimes- tama pika Beelmanni „inistenkliisi plahwa- tusi.“ Noormees Kangur lõi wahwasti liqi, aitas Abels, wenitas Welt ning loomis Lojs- mann kriitlik-tasutokommunistlikus noosis. Aga selle hingepirni pani isa Hansen ise reso- lutiooniga, mis raius kui kirmega: wälja „metsjotfid“!

Need kõhklejad ja äraandjad, ehk Beel- mannii keeli, mereimejate nülqimije raswa- nuumikute libekeelsed ussijuga petistimufad“ olla jada korda kardetawamad kui kõige kõhk- ramad kodanlased ja tulla sellepärast need kõl- watud kõhklejad igalt poolt töblisteliumise eestotjast koerapiiskaga minema kihutada.

Enne ettepanud resolutsiooni hääletamist fündis taas ime: kõrgem kommetitribunaal halastas selle „neetud ning armetu metsjotti“ Gustawsoni peale ning kinkis talle armulikult sõna. Sms Gustawsoni kõnet saatis kogu aja tasutokommunistlik foor. Beelmann mõir- gas bassi, Hansen pigistas baritoni, Rea ür- gas tenori ning Kangur, kes häälemurdmise ajajärgus, lastis kõiki hääli korruga. Ja meestel oli tõesti põhjust hädawilet ning laulu lüüa. Terwe rea tõsiastjadega näitas sms Gustawson, et need tasutokommunistlikud re- wolutsioonilõwid rohkem memmad kui mehed on.

Juhan Beelmann Selist sõimab meie par- teid nuumikute ja wereimejate parteiks. Aga seejama Beelmann käis suwel korda kolm en- nast meie parteisse pafumas. Meie ei wõt- nud teda wastu — meie parteis ei ole aset töblisklassi huwide äraandjal. See oli Juhan Beelmann, kes läinud aastal Pärnu maa- konna segakommisjoni koosolekul iseenda ja teiste töblisafemikkude poolt ülesseatud kandi- daadi sms Abelsi ühes tõeandjate esitajatega häälletas ja ennast tõeandjate esitajate häältega koosoleku juhatajaks walida lastis. Pärast tuli kogupõlumeeeste ninamees Mats Daermann ja kiitles Pärnu maakonnandu- kogu koosolekul awalikult: ainult Beelmanni lahkel kaasabil olla tal korda läinud segakom- misjoni koosolekut tõeandjate kaalus nurja ajada.

August Hansen tahab olla see ainuõige revolutsiooni marulõwi, kes ei karda ega wä- rise. Aga see kangelane oli juurim argpiiks siis, kui tarwis oli mees olla — päewil peale sms Wiktor Ringisjepa huffamist. Meesja- mad mehed G. J. S. L. P. riigikogu rühmast, keda nüüd sõimatakse ja maha materdatakse

kui metsjotse, algatafid ja wiisid rühmas läbi otjuse: esineda ettepanekuga Tallinna Töblis- ühijuste Rejndukogus protestiks sms Wiktor Ringisjepa huffamise wastu läbi wiia Tallin- nas ühepäewane streik. Kui tarwis oli seda ettepanekut Rejndukogus kaitsta, siis jookkis „kangelane“ Hansen kodust läbi, et seal eidega kaheseli kaaluda, kas maksab sõna wõtta wõi mitte. Ja Töbliste Keldris kõhkles ta kahles ta hulga aega ning küsis mitu korda sms Gustawsonilt: kas mul üldse maksab kõne- leda? Teisel — streigi eeldõhtul ei näidanud see „kangelane“ enam keldris nägu: nähta- wasti oli ta muidu nii wahwa ja sõjakas eit kodus sedapuhku selle asja teistki otjustanud.

Samuti puudusid sel õhtul keldrist teised juured juumehed ja revolutsiooni lõwid: Jan- sonid, Lauristinid, Kägud, Mahlbergid, Suus- terid ja muud. Ning üksi need, „neetud kõhk- lejad“ Jonas ja Gustawson ühes sms Jaak- soniga pibid õhutama streiki ning tegema eel- töid. Aga mõni aeg hiljem läheb reduk- angelane Pärnu ning „naelutab seal awalikult hädiposti metsjotfid“, kes streigi nurja aja- nud. Nemad kõik olnud platsis kui üks mees ja teinud mis iganes mõinud, aga äraandjad Gustawson ning Jonas saboteerinud streigi maha.

Keda aga ükski kommunist ega tasutokom- munist kusalil koosolekul awalikult hädiposti naelutanud pole, on Linthorst, kes promofaa- torina Ringisjepa ära andis. See promofaa- tor tuli kommunistide leerist ja on sellepärast puutumata. Sealtfamaft on tulnud Warfo- lomejewid, Tammerikud ja teised promofaa- torid.

Kui teie tõesti tahate kõrwaldada ühijuste eestotjast kõhklejad memmed ja promofaatorid, siis juhtige oma revolutsiooni teraw ots mitte meie, waid iseenda wastu.

Tasutokommunistlik foor oli oma muusika lõpupoole wiinud forte fortissimo ning wae- walt oli sms Gustawson lõpetanud, kui kõik korruga sõna rabafid. Pikk Beelmann tahtis wägise panna selle esimehe „tinatuuri“ ja pirni. Aga Hansen afus temast ette oma tunnistusega: teda ei olla teatud õhtul tõesti Töbliste Keldris olnud. Aga just see, et ta sealt siis puudunud, näitawatki, kui wäga wahwa ta olla ja kindel oma põhimõttes: kui juba märiseda, siis kodus, et teised ei näeks ega halba moods ei omandaks.

Jaan Rea ütles otjekohse, et ta ei taha pikki loosungid, waid tulla ja G. J. S. L. P. „regamendiga“ Gustawsoni korralt lomm- lüüa. Aga ta õnnetuseks selgus, et pikk Beel- mann selle „kodanlike nupufonku“ kommeti algul oli ette panemata jäänud. Ent ega

see mahvat poissi ei kohutanud. Ta seletas süstemaatiliselt ja „kadegeooriliselt“: ühe E. J. E. L. B. partei „regament“ maksab ikka ja alati, selle peale vaatamata, kas ta ettepannud ja vastu võetud on või mitte. Seldagu siis veel, et see noor loukoer kunagi millegis kõhkleks!

Ja kui Kangru Woll'i oma südame ta oli kergetes puistanud, rääkides midagi sellest, et ainult üks lorimoff võivat koosolekuil kaitsta nõutogude Wenemaad ja sotsialistlikult korda, alles siis sai sõna pika Beelmanni kätte. Aga selle eest puistas ta siis ka jarnaja hirmja hoo ja ragina, et isjand halasta. Termelt minutit kümme ei olnud kuulda muud kui: koer, kelm, ellegant, frants, nülqija, nuumik. Millest ta aga waitis kui juff — enese pakumiseft meie parteisje ja kokkumängust Laarmanniga segakommisjonis. On ju nii kurb see lugu — loe või kolm päewa koeri ja „ellegente“, ent tõsiasiad jäävad siiski tõstiasjadesks. Ja kui siis abivaimudki oma ratsutamised olid ratsutanud „nende neetud metsjotjide seljas“, kamandas neljaliikmeline kommetitribunaal: käed püsti, ja resolutsioon oli vastu võetud ning ühtlasi lõpp kommeti teisel vaatusel.

Kommeti kolmas vaatuse mängiti maha järgmise päewa warahommikul, „imekähku ning juurtungimise näol evolutsiooni pettemõtteid revolutsiooni ringidesse tirides.“ Puudusid Hansen ja Kangur ning Rea ja koogu kommeti raskus lasus Beelmanni peal üffi. Mistlik-kristlik Dojkmann katsus awitawalt manu lüüa. Aga oli korralt näha, et mees alles algaja jes suhtes — kukkus alatasa kommetilt konverentsti oja ninali.

Ent mis puudu jäi vaatuse keskel, jelle taksus kolmanda vaatuse ja koogu taskukommunistliku kommeti lõpp kuhjaga. Beelmann näitas jälle kord, et ta oskab ja tahab olla jurmani truu oma põhimõttele: ole wälja tules alati merisem, kui jisse minnes. Ta lõpp sõna oli nii pörutaw, et ma selle siinkohal katjun tuua sõnasonalt nõndawõrd, kuiwõrd mu nõrk mälu seda võimaldab.

Kui Beelmann oli küsinud kolm korda järgimööda: et kas soomitakse veel sõna, ja kui seda keegi enam ei soowinud, siis tegi ta oma suu lahti ja ütles:

„Ma pean siis ja tahan oma esimeseks andmeks südame wahemure lõpud imekähku weeretada ja ütelda ajalooliselt ning tõeandmeliselt kujudes, et Kristus oli esimene töörahwa peaju walguje keerrtaja uema süsteemi leidmises. Aga sotsialismi treipingi maailma kerade weeremise kühwide esimeseks andmeks tuleb wõtta ja wõllastada wärkide

wenitamised ja töörahwa tikatuuri wõtluse aparaat ta tiirudes ringi lasta ja kiwi kuru neile kuraditele. Mina olen werine proletariaat. Ja esimeseks andmeks, mis kufutust toob, on ja tuleb puruks tampida metsjotjide petis ussijuugu nende wereimejate nuumikute nülqijate parteiga, kes veel wingerdab oma ellegendi libeda keelega. Ma panen ette resolutsiooni: metsjotjid riigikoogu wälja! ja kes on poolt — käpi püsti. Ja ma näen, et teie olete veel merisemad kui ma ise olen oma peaju süsteemi ja südame kühwidega. Maha need nülqijad ja koerad! Elagu maailmade töörahwa ühise wäerinna 12 aluspunkti ja põhja!“

Mos Riito.

Põiklõiked.

Noor kommunistlik lõwi kodanlike korra aluseid kõigutamas.

Kolmandama (kommunistliku) Internationaali aluswäidetes parlamentarisismi kohta on öeldud: „iga kommunistlik jaadik peab meeles pidama, et ta on agitaator, kes on jaadetud waenlase leeri, et seal oma seisukohti läbi wiia . . . jaadik peab tarwitama parlamendi kõnetooli, et paljastada kodanlust ja nende kaasjootsikuid.“

Mis see tegelikult tähendab, seda näitas esmaspäewasel riigikoogu koosolekul kommunistliku rühma wärste liige Neesen. Ta hoiatas esiteks põllumeeskoogulasi ja teisi parempoolsed, et nad wõivad praeguse poliitika tagajärjel oma poolehoiu kaotada ja kuiwale jääda. Siis tegi ta ettepaneku perekonnaabiraha seadusesse üles wõtta praegusest seadusest paragrahw, mille põhjal hulk riigiteenijaid perekonnaabirahast ilma jäeti, ja pani ette vastu wõtmata jätta paragrahw, mille kaudu taheti maksma seaduse kätitamisel tekkinud wäärnähtusi formaldada.

Kui meie rühma liige sms Piiskar eel-tähentatud wõtete vastu sõna wõttis, jäi see noor lõwi wait kui juff ja unustas oma lubatud parandusedki siit peale tegemata.

Nii talitawad siis need ainuõiged tööliste taksude kaitstjad waenlase leeris! Isjand anna neile andeks, jett nad ei tea, mis nad teewad.

Taskukommunistid „küfitawad“ Rominterni üffe taga.

„Tööline“ kirjutab 15. detsembril Rominterni kongressilt, et „kollased nahktohid“ Piiskarid, Weimannid, Freibergid, kõi „isejotjid“ olla „omal ajal“ Rominterni üffe taga „küfitanud“. Meie teada küfitawad aga Gestl taskukommunistid herrade Reerdode ja San-

senitega eesotlas veel praegugi Kominterni uske taga. Sumitaw oleks teada, misjuuresid taqajärqi nende herrade „küitamine“ Einow-
jemi uske taga on jenni juba annud?

Omäl ajal pidasid taskufommunistid ise-
seiswate sotjialistide juurimaks jurmapatuks,
et nende keffkomitee mitte küllalt agarasti te-
gemuses ei olewat olnud partei Kominterni
wastuwõtmiseks. Nüüd on juba ligi kolm-
weerand aastat sellest möödunud, kui tasku-
kommunistidel korda läks endist Cesti Tse-
seiswat Sotjialistlikku parteid üle wõtta ja
oma mehi keffkomiteesse jaata. Ehk seleta-
wad need etteheitjad nüüd, kui taugele nad on
kolmweerand aasta joosjul jõudnud Kominter-
ni uske taga küitamisest!

Mul pole midagi juure lisada!

Taskufommunisti Keerdo häälekandja
„Tööline“ kirjutas sms Piiskari 1923. a. eel-
arwe kõne puhul, et see olla olnud ainult
mannetu mangumine ja hädaldamine, ilma
ühegi „rewolutsioonilise“ sõnata. Teisel päe-
wal ajus siis wäga ja wäga „rewolutsiooni-
line“ isand Keerdo ise kõnetooli, et ... korrata
samu sms Piiskari wäiteid, ent ainult mitu
korda nõrgemalt ja uniselt, nii et juuremal
arwul pealt kuulomas olnud töölisel ta kõne
ajal wiimajana minema läksid. Keerdo kõne
ajal küüsis ka rewolutsiooni lõukoer Hansen sõ-
na, ja kui järg tema kätte jõudis, siis pidas
see üpris wäga rewolutsioonilise herra wäga
rewolutsioonilise kõne, mis koos seisis ainult
kolmest sõnast: „Si tarwita sõna!“

„Pange hääletusele, et isesots waletab — mina hääletan poolt!“

Kewadel peale 1. mai süüdistati ühel tas-
kufommunistliku partei Tallinna osakonna
koosolekul sms Sprentki, et tema olla 1. mail
Rusjalka juures üldises paanikas partei lipu
maha wisanud. Peale selle, kui sms Sprentki
oli seletanud, et tema küll rongikäigus lippu
kandnud, kuid Rusjalka juure jõudes selle
teisele smle üle annud ja kui lipufandja ka
koosolekul oli awalikult tõendanud, et lipp
mitte sms Sprentki, waid tema käes olud,
— wõttis koosolek ometi otjuse wastu, et
sms Sprentki lippu kannud ja selle mahalan-
gemises süüdi olud!

Wõni aeg tagasi peeti taskufommunistide
poolt „Walwajas“ iseseiswate sotjialistide õgi-
mise koosolekut, kus wastuwaidlejana sms
Sprentki sõna wõttis. Koosolijate hulgast
hüüdis aga üks marufommunist waele: „Si
maksja kellegile sõna anda ega waelda. Pange
aga hääletusele, et Sprentki waletab — mina
hääletan selle poolt!“

Läks jumalat paluma — löi nina weriseks.

Taskufommunistlik „Tööline“ tahab olla
eest ja tagant püsti kommunistlik leht. Aga
teineford kufub see wärt noorherrade toime-
tusliigete käes natufene nigelalt wälja.

Nõnda seisis hiljuti „Tööline“ esimesel
leheküljel suurte raswaste tähtedega: „Maha
Inglismaa! Maha Prantjasmaa! Kemal-
pasha wõidud on kogu ilma töörahwa wõi-
dud!“ Samal päewal tõi Moskwa „Prawda“
teate, et see „Töölijes“ kiidetud Kemal-pasha
Türgimaal — kaksjada kommunisti on arre-
teerida lastnud.

„Töölise“ toimetuse noorherrad, kes näikse
uskawat, et kapitalistliku korra Weltsebuuli
wõib kapitalistliku kurjawaimuga wälja ajada,
wõiksid endid siiski nõnda palju taltjutada,
et mitte karjuda hurraa! Kemal-pashale ka
siis, kui ta — kommuniste poob.

Kui kole!

Kuajaqil maakoosolekul poos taskufommu-
nist Peelmann oma harilikul werijel wiijil
Tseiseiswat Sotjialistlikku Töölisparteid. Peale
teiste jurmapattude naelutas ta rusifaga
lauale tagudes kinni meie partei „werisema
nuumiku knihtiwi“: meie olla oma partei ma-
nifestis julgenud tõendada, et kodumaa kom-
munistid wiimajel ajal on muutunud oppor-
tunistlikuks. Kui Peelmannilt küiti, et mis
see sõna siis tema arwates tähendab, jai ta
weel wihasemaks ning karjus: Keda te ta-
hate lolliks teha — iga lapski teab, et „op-
pordunist“ tähendab wõrdelu elaja, hooraja.
Talle katjuti seletada, et jelles sõnas pehme
„d“ asemel seisab kõwa „t“, Peelmann aga
rõõkis: „olgu ta pehme wõi kõwa, aga nuu-
miknälqijate metsjotfide ussijuugu, kes kom-
muniste sõimab hoorajateks, tuleb maailma
keradelt weriselt ära pühkida.“

Siigutaw hingelugulus.

Saksamaa lehtedest lendas hiljuti läbi sõ-
num, et seal üks kommunist marurahwus-
laste rahaga oma häälekandjat wälja annud.
Nii siis — ühine mäerind, ei tea waid, kelle
wastu. Meie taskufommunistid on lugemata
kordi kuulutanud, et Tseiseisew Sotjialistlik-
Töölispartei oma rewolutsioonilise sotjialis-
miga olla kümme korda kardetawam töörah-
wale kui kõige mustemalt tagurline kodanlus.
Et siin tõesti mitte ainult rumalaid sõnu ei
tehta, waid asjal sügawam põhi all, näitab
see liigutaw hingelugulus, mis walitseb krist-
liku „Päewalehe“ ja taskufommunistliku
„Töölise“ wahel. Kui omal ajal „Päewa-
leht“ päijepäewal suitsema juuga waletas, et
Sindi töölisel riigikoogu liifme Gustawsoni ta

fõne puhul Sindis maha trampinud ja wilistanud, siis ruttas „Tööline“ heast meelest lufjades seda walet oma weergudel jedamaid ära tooma, omalt poolt näpuaga näidates: et näe, kuid asi edeneb!

Uga see imelik hingejuguulus küünib ijegi sinnamaale, kus ta otje uskumatus muutub. „Räemaleht“ ja kogupõlumehelik „Raja“ materdamad ilmast ilma jotsialismi üldse ja nõukogude Wenemaad eriti. Peaks oletama, et vähemalt jelles küsimuses taskukommunistid tõmbawad eneste ja mustade leeri wahel selge joone. Uga mis ütlete Teie järgmise päri kohta ses juhtes: Sms Gustawson kõneles ottoobri lõpul Wänu-Naefülas. Kõnele järgnewail läbirääkimistel tuli tal kogu aja kaitsta jotsialistlikst forda ja nõukogude Wenemaad pealetungimiste wastu paremalt poolt. Taskukommunistlik „Tööline“ aga hurjutas Gustawsoni selle eest hiljem jolebaste ning ähwardas: et katsugu see lorimoff edaspidi meel jarnase jutuga sinna minna!

Kaugemale mist tõesti enam minna ei jaa pühasti kohtlusest kantud werimustas hingejuguuluses.

Gesti taskukommunistlikud nepmanid.

Nõukogude Wenemaa uus majanduskursus — nep näitse Gestiqi puhtkapitalistlikus forras hoogfalk arenema hakkawat. Uue majanduskursi mehe kõlaw nimi — nepmann mõjub sedawõrd meelitawalt oma maagusa sifuga, et taskukommunistid üksteise järele ta külge kukuvad kui kärbsed liimipaberile. Nõnda on üks taskukommunistlik noorherra M. endale hiljuti maal ostuteel omandanud talukoha. Keegi teine wanem herra taskukommunist S. jälle oma kapitaali ajetanud „Smariise“ tehase aktiatsesse, omandades wiimaseid mittemüümne tuhanda marga wäärtuses.

Mst liigub igatahes tõuswas tempos ja mõib olla, et juba lähemal ajal mõime kuulda mõnest taskukommunistlikust trustist.

Suusterdamine.

Üks meie partei jelttimees kippus kord „Walmajas“ tiffuma ilmaliku leeri loengule. Uga ülempreester Janson surus oma taskukommunistliku kõnega jelle fergemeelse himu jelles jelttimehes offekohe maha: „Walmaja“ üldse ning tema, Jansoni, pühalikud talitused seal sees eriti ei olewat mitte farnaste jaoks. Meile ei tohi jellepärast mitte pahaks panna, kui meie selle pühaliku toimingu rituaalidest küllalt informeeritud ei ole. Mida meie aga kindlasti teame: ülempreestes Jansonile ei

jaa midagi ette heita ta uues ametis — ta on jaanud wastawa hariduse Riia waimulikust jeminariis ning pühakirja ja Wene kirjufeele õskufes patent. Ja et ta oma õskufi juudab edasi anda, nii päris automaatselt ijegi, see on jamuti kindel. Näitufeks on ülempreester Jansoni paremal käel see õnnetu wõi õnnelik mood, teha teineford „reflektorjeid liigutusi“ teiste inimeste näolappide sifis. Ja imelik küll: töölisühifuste üleriiklisel kongressil demonstreeris üks wirgem leerilaps Suuster neidjammu reflektorjeid liigutusi põhjaliku õskufega meie partei liikme sms Jonase kallal, teda kõnetoolit rusfikaga maha lüües, millest „Tööline“ siiski häbelikult waitib.

See kiire ja põhjalik õskufeomandamine on ülempreestrit sedawõrd jügawalt liigutanud, et ta oma wirga õpilase auks jeejuguused reflektorjed manipulatjioonid on nimetanud — juusterdamijeks. Wäga mõimalik, et ülempreester Janson lähemal ajal atwab juusterdamije erifurjufed.

Kuhu jäi 35 miljoni?

Tänawu juwel kirjeldasid kodanlised lehed Gesti panga tegewust ja tõid arwufid panga minewa aastase puhtafasu kohta. Nende teadete järele olla pühasti kasu jaadud 135 miljoni marka. „Postimees“ 128 numbris kirjutab puhtafasu saatusje kohta järgmist:

„Panga puhtast kasust on aktjionääridele digus kuni 8 prots. diwidenti jaada. Diwidendi maksust järele jäänud summast lähed riigi sifsetulekuteks $\frac{1}{4}$ ja ainult $\frac{1}{4}$ on aktjionääride kasutada. Wiimase 1921. a. puhtast kasust, mis 135 miljoni m. suur oli, sai riit umbes 100 milj. marka, sest et ta praegusel korral ühtlasi ainufene aktjionäär on.“

Et riiki Gesti panga ainufene aktjionäär on, siis oleks loomulikult pidanud riigile minema tõik puhtafasu, j. t. 135 miljoni marka, aga mitte ainult „umbes 100 miljoni marka“, nagu „Postimees“ teatab. Tõffib küsimine, milleks tarwitati ehk kuhu pandi 35 miljoni marka?

Partei elu.

Partei kongress edasi liikatud.

Wäljude partei ofakondade soowil otjustas jekkomitee partei kongressi, mis pidi 6. ja 7. jaanuaril Tallinnas kofku astuma, edasi liikata. Kongressi ajast teatataffe edaspidi.

Wastutaw toimetaja: Oskar Gustawson.
Wäljaandja: Jsef. Solf. Töölispartei jekkomitee.